

Vlerkenstreken

Vlerkenstreken

Met 'Overleven' begint 'het Vogeljaar' aan een nieuwe serie, onder de naam 'Vlerkenstreken'. Deze column zal ingaan op vogelaars en hun vogels en wellicht soms enigszins 'vlerkerig' uitpakken. Want hoewel vogelaars onder elkaar meestal bloedserieus met vogels in de weer zijn, komt dat gedoe bij niet-vogelaars vaak raadselachtig en vermakelijk over, waarbij het zelfs kan komen tot enig sociaal isolement, hetgeen overigens de vogelaar niet zelden best past. 'Vlerkenstreken' beoogt het gehele spectrum dat vogelaars bezighoudt te bestrijken. Daardoor zullen de afleveringen soms emtioneel, soms kritisch, melancholiek, filosofisch en soms uitbundig zijn. De teksten van deze reeks zijn van Gerard Ouweneel. De illustraties worden verzorgd door Erik van Ommen. Veel genoeg met 'Vlerkenstreken' en, om misverstand te voorkomen, Erik van Ommen en Gerard Ouweneel beschouwen zichzelf als serieuze vogelaars.

Overleven

Tekst: Gerard L. Ouweneel. Illustraties: Erik van Ommen.

Langzaam wegzinkend in de prut moest ik denken aan Steve Madge, de sympathieke Engelse auteur van vogelgidsen. Vijftien jaar eerder, op zoek naar Gevlekte Struikzangers ergens tussen Irkoetsk en het Baikalmeer, waren wij in

een terrein
geraakt
waarop Siberië
's zomers patent

heeft: water noch
land. Met de bruin

opborrelende substantie kort
onder kruishoogte en tevergeefs
zwaaiend naar cohorten verbeten
aanvallende muggen zei Steve
'those lousy birds again', uiting
gevend aan twijfel of het allemaal
nog leuk was. Nú, in de Hooge
Boezem van de Overwaard bij
Kinderdijk, waren de omstandigheden
identiek. De opborrelende prut was
het kruis zelfs al ruim gepasseerd en
weer die zwerm bijterig en stekurig
gedierte. Denkend aan Steve's 'lousy
birds' vroeg ik mij af waarom Henk
van der Kooij niet een gerieflijker
vogelsoort had kunnen uitverkiesen
dan de Purperreiger. Dat vereist uitleg.
Wie het reilen en zeilen volgt van de

Nederlandse Purperreigers -en welke vogelaar doet dat niet?- is aangewezen op de rapportage van Henk van der Kooij. Om jaarlijks tot dat verslag te komen is het nodig dat op de ruim twintig plaatsen waar in Nederland Purperreigers broeden, de nesten worden geteld. Dat doet Henk zelf of leden van zijn reigernetwerk. De vogels broeden in moerassen, zodat het 'hun nesten tellen' anders uitpakt dan bijvoorbeeld de nesten van Zilvermeeuwen. Het contact met Henk kwam tot stand door de Overwaard, waar al ten minste een halve eeuw Purperreigers broeden. Dat weet ik omdat, mèt de Hooge Boezem van de Nederwaard, in 1951 de Overwaard mijn eerste excursiegebied was. Het waren toen ontdekkingstochten door een gebied dat op iedere excursie iets van zijn geheimen prijs gaf. De hevige emoties bij de eerste Roerdomp, Purperreiger, Woudaapje, Zomertaling, Zwarte Stern, Grote Karekiet en Snor... van al die soorten die nu op de nationale Rode Lijst staan en een rol spelen in het beschermingsplan moerasvogels, had mijn première plaats in de Overwaard. De bijbehorende beelden staan op het netvlies geëtt. Roerdomp, Woudaapje en nog een paar Rode Lijst-

soorten keerden sindsdien het gebied de rug toe. Woudaapjes het eerst. Een van de beelden die bijbleef, is dat van een akelig toegetakelde Woudaap waarmee molenaar Gerrit Hoek op een zondagochtend in juli tijdens koffietijd in Rotterdam aankwam. Hoek's kater had de vogel gevangen en voor de molendeur gedeponeerd. Die kater bezorgde de Woudaap en de familie ellendige uren. De vogel ging naar de vogelklas van Karel Schot, maar haalde het niet.

Purperreigers bleven de Overwaard trouw. En Henks jaarlijkse onderzoeken leverden aantallen nesten op waarvan destijds bewaker Gerrit Hoek noch ik durfde dromen. Wat Hoek betreft was wellicht de reden diens pessimistische kijk op het wereldgebeuren die hij, als uitgangspunt, erop nahield. Mijn taxatie van maximaal vijftien paren Purperreigers - in een periode dat de nationale populatie negenhonderd paren beliep - had mogelijk te maken met mijn weerzin jegens het zoeken van nesten, een beginsel dat wel eens conflicten opleverde met excursiegenoten. Henks engagement met het lief en leed van de Purperreigers in dit land, maakte hem nieuwsgierig naar mijn vroegere belevenissen in de Overwaard. Zo kwam het dat Henk, twee leden van de Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard en ik op een juni-avond de Overwaard in roeiden om nesten te tellen. De metgezellen opnemend kreeg ik de indruk dat deze zich vooral qua schoeisel beter hadden geprepareerd op een uitstapje het rietmoeras in dan ik. Omdat ik het stellig niet droog zou houden, lag in de auto vervangende kleding te wachten. Echtgenote Els had ik geestelijk voorbereid dat mij bij terugkeer een luchtje zou omwasemen dat nog wel een poosje zou blijven hangen. Maar toch, de anderen straalden een routine uit die ik niet kon wisselen. Tijdens het roeitochtje ging Henk omstandig in op het spanningsveld tussen Purperreigers en Vossen, waarbij hij liet blijken dat de liberale bejegening van reservaatbeheerders jegens dit zoogdier niet zijn instemming had. Aangekomen bij een dicht en hoog riet- en ruigteperceel gaf hij instructies. 'Hier de boot uit. Ieder neemt één van deze lange staken. Die hebben we nodig om elkaar in de gaten te

houden. Houdt ze omhoog, zodat we op linie blijven! En peil af en toe, want er zijn petgaten van twee à drie meter diep...!' Dat laatste zei hij achteloos, als ging het om een geringe oneffenheid in een verder vlekkeloos parcours. Zodra buitenboord, begon de bruine prut aan de onverbidelijke opmars richting kruis. Na enkele stappen was ieder omgeven door een groene rietmuur, die geluiden smoorde en de wereld reduceerde tot maximaal anderhalf meter doorsnee, waarin bij het waden het water hol klotste. Moeilijk voorstelbaar was dat vanaf de Lekdijk, een paar honderd meter terug, in het westen de contouren van Rotterdam te zien waren. De steekbeestjes verwelkomden ons uitbundig. Omdat ver omhoog, als aan het einde van een tunnel, het riet zich nagenoeg sloot, was van het door Henk aanbevolen zicht op door collega-nestzoekers geheven staken geen sprake. Trouwens, na afloop bleek dat zij, net als ik, hun staken meer hadden gebruikt als peilstokken dan als bakens. Want Henks kanttekening over die putten van een paar meter diep bleek juist. Eens hoorde ik Henk roepen 'linie houden!' Het klonk van ver en ik vroeg mij af of hij zijn staak had voorzien van een periscope, waardoor hij de verrichtingen van de anderen kon volgen.

Met onze speurtocht door het vanuit de roeiboot zo onschuldig ogende rietperceel was een kleine

twee uur gemoeid. Wij vonden acht nesten, niet meer dan simpele bouwsels, boven het water hangend tussen hoog-opgaand riet. Er waren al jongen, die ons met hun koude ogen onintimideerbaar fixeerden. Dit was wereld, waarin wij dringers waren. eerste treffen met mens, De gang terug naar de kreeg geleidelijk aan

hun in-Hun de boot het

karakter van een overlevingstocht. Eensgezind waren wij van mening lang niet alle nesten te hebben gevonden. En dan waren er nog heel wat identieke rietpercelen. De wieken van de molens van de Overwaard kwamen weer in zicht, molens waarvan in geen enkel toeristisch boek over onze natie de foto's ontbreken. Weer aan de Lekdijk zei Henk, op zijn horloge kijkend, 'ik ga nu snel naar Spijk, want daar ligt ook een rietperceel met mogelijk Purperreigers. Dan kan ik dáár

misschien vanavond ook nog zoeken...'. Enfin, indien u thuis in 'het Vogeljaar' het jaarlijkse purperreigerverslag leest, weet u dat zo'n verslag er niet zo maar is. Terug in Maasdam was er inderdaad een declaratie over het luchtje dat ik meevoerde... de geur van het rietland, van veenwater, de geur die behoort bij Purperreigers en al die andere fijne moerasvogels, de geur van water noch land.